

Et skifte fra Rødøy

Av Olav Svenning/Torsten Simonsen

Vi skal her ta med et skifte fra Rødøy, nærmere bestemt Reppen i Tjongsfjord. Hans Nilsen døde i en alder av 54 år i 1804. Loven tilsa at offentlig skifte skulle holdes dersom avdøde etterlot seg svært stor gjeld, eller dersom der var mindreårige barn blant de etterlatte. Begge kravene var til fulle oppfylt her idet gjelden var stor i forhold til boets verdi, og Hans etterlot seg 6 mindreårige barn.

Hans sjøl hadde vært leilending på et av de to brukene i Øvre Reppen. Jorda var eid av preste-embetet, dvs. leilendingsinntektene var en del av de inntekter som fulgte med å være prest i Rødøy. Til enhver tid var det opp til presten å sørge for inndriving av denne leilendingsavgift. Vi skal senere i dette skiftet se at presten Leganger følgelig reiser krav mot dødsboet for de ubetalt avgifter. Det gir presten en dobbeltrolle som vi finner pussig, men som samtiden fant helt naturlig. Siden presten eide gården er heller ikke jord og hus ført opp blant etterlatenskapene etter Hans. Derimot eide brukerne på slike gårder gjerne dyrene sjøl. Vi ser at der var 3 kyr og en 1-fors okse, 4 geiter, 3 sauer og en gjeld-vær. Sjøl etter den tids målestokk neppe noen stor drift.

I tillegg drev Hans litt fiske. Der er en seksring, barkekar, sjø-bukse, tauverk, og både torske og sildegarn. Hans hentet nok mye av inntekta på havet, men så voldsom en drift kan det ikke ha vært. Båten må ha vært gammel siden den bare er satt til 1 daler og 2 mark, og det at han ikke hadde Bergens-gjeld tyder på at han solgte lite fisk og neppe var i Lofoten. Bergens-gjeld var en slags driftskreditt for fiskerne.

Hans Nielsen Reppen.

Aar 1804 Tirsdagen den 6 November blew paa Gaarden Tiøtøen en Skifte Rett sadt og betient i owerwæhr aw Skifte Widner Salomon (?) Petersen og Hans Joensen for at slutte Skiftet efter Hans Nielsen Reppen Rødøe Fierding.

Dødsfaldet er wed Proclama aw 23de October Sidstleden bekjendtgiort i de Trondhjemske awiser saalydende.

Ligesaa tiltoges acten den aw Lensmand og mænd ower Boets Ejendeler forfattet Registrerings og wurderings Forretning saalydende:

Aar 1804 den 16de Junii indfandt wi os under-teignede paa Garden øvre Reppen i Rødøe Fierding og Præstegield for der at Registrere og wurdere de Ejendeler som fandtes efter afgangne Hans Nielsen Reppen – alt til Skifte og Deeling naar først al wed Boetshæftende Gield og Udgift er blewen betalt imellem den afdødes igienlewende Enke Syneve Olsdatter paa den eene side og arvingerne paa den anden side som efter opgiwende er deres i Egteskab sammen awlede Børn:

1. Sønnen Peter Hansen 23 aar gl.

Sønnen Ole Hansen 16 aar

Sønnen Niels Hansen 19 aar

Sønnen Elias Hansen 8 aar

Datteren Ane Hansdatter 18 aar

Datteren Johanna Hansdatter 11 aar

Datteren Hellena Hansdatter 3 aar

Wed Forretningen war tilstæde de 2de Wurderings Mænd Niels Nielsen Ørnæs og Jacob Christian Tiong.

Hworda følgende blew anwist til Registering og Wurdering.

Hans Nilsen etterlot seg stor gjeld da han døde. Enka, Syneve Olsdatter, og barna sto igjen uten arv og gikk en usikker framtid i møte. (Tegning: Olga G. Nilsen).

	Riks-Mark daler	Skil- ling			
1 Jern Own i Stuen	8		2 woxne gieder	2	2
1 gryde paa 1 anker	2		2 hane gieder	1	
1 Do. mindre		4	3 woxne sauwer	3	
1 Sillegarn No.1	1		1 gield wæder	1	2
Brochmans Huus Postil	2		1 Sillegarn No.2	1	
1 Sømmands søde Siæleroe		1	1 Sillegarn No.3		4
8 melke Bonker (Mjølkekar)		4	1 Sillegarn No.4		3
1 Kiste med laas		1	1 Torskegarn No.1		3
1 Sængestæd i Kammerset (seng)		4	1 Torskegarn No.2		2
1 Jern Staur		12	2 Do., uden Kawel		3
3 Buttellier à 6 ^s		1	1 Barke Kar		1
1 Koe kl: «Sommerløv»	6	3	1 gl. Søm Skind Boxe		1
1 Koe Kl: «Rødsia»	6		1 Sexrings Baad	1	2
1 Do. «Sprangleroes»	4	3	9 gl. Kahle toug		1
1 oxe paa 1 Foer	2		1 Jern Stør for	1	
				49	14

Mere eller flere Ting fandtes ikke Boet til Indtægt.

Boets verdi er egentlig svært liten. De aller fleste innførsler ser en umiddelbart hva er. Vi legger merke til et par bøker, vel et uttrykk for at Hans kunne lese. Videre at det er jernovn i stua. Omvendt betyr det nok at det ikke var jernovn i kjøkkenet. Der var det mer vanlig med grue på den tid. For å vise hvor lite 49 riksdaler er, kan vi nevne at ei ku kostet 5-6 riksdaler, og boten for leiermål var ca. 24 riksdaler. (Leiermål: Seksuelt samvær utenfor ekteskapet).

Det er oppført 10 rettighetshavere i boet. Nr. 1, 7 og 8 er ubetalte skatter og avgifter. Nr. 2 er betrodde penger og nr. 3 og 4 utgifter ved begravelsen. Utgiftene til bo-oppgjøret, registrering, vitner etc., finner vi igjen litt lenger nede i skiftet. De hører naturlig med her, og utgjorde vel 8 daler. Nr. 5, 6, 9 og 10 er tydeligvis privatgjelden Hans har pådratt seg ved å låne penger. Gjelden til Micael Hviid utgjør 2/3 av hele boets gjeldsbelastning. Denne Michael Hviid må i samtiden ha vært en av Helgelands rikeste menn, med rettigheter i flere hundre gårder. Hva som har beveget Hviid til å låne Hans så mange penger er vanskelig å gjette på, det virker rart.

	Riks-Mark daler	Skil- ling
<i>Derefter blev Boets Gield og Udgifter saaledes opgiwet.</i>		
1. De Kongelige Skatter for indewærende aar 1804, rester med	1	1
2. myndtligen Ane Danielsdatter for indestaaende arw	4	4 14
3. Niels Nielsen Ørnæs for Liig Kiste	2	3
Ditto i anden fordringer	2	1 8
4. Jacob Olsen Reppen for liig Skiorten	1	3
5. Ole Hansen Reppen fordrer for korn (?)	3	2
6. Jacob Olsen Qwalvigen	12	
7. Prowst Leganger Fordrer 4 aars landskyld med Ird.3m8s. aarlig	6	2

8. Hr. Brodtkorb 9 aars leding à 1m.8s.	2	1	8
9. Michael Hviid	113	5	15
10. Peder Nielsen Esvigen	17		
	167		11

Her er intet som hindrer dette Boe at deles da her ingen Bergens Handel har wæret. Saaledes Forrettet Teste. Niels Nielsen Ørnes. Jacob C. Tiong.

Efter Lensmandens Paateigning paa Skiftet. Registreringen har han forsikret at intet hindrer dette Skiftes slutning, da ingen gield i Bergen hæfter paa Boet, hworefter Skiftet herwed sluttes.

Boets Formuer beløber til den:

Summa	49	11
Derimod er den angiwne Gield .	167	11

Hwortil kommer dette Skiftes

Omkostninger:

Stemplet Papiir	5	1
Fogden	2	
Proclama	1	
Sallarium	2	15
Revisions Cont. . . .	1	
Registreringen	3	
	5	5

Skifte Widner	3	6	6	2
Lensmanden for Registreringen .			5	8
Wurderingsmændene hwer 2m.8s.			5	
Summa Gield og Afgang	175		3	
Naar herfra drages Boets Indtægt	49		14	
Bliwer Boets Fallit tilstand . .	126		5	

hworfore intet bliwer at erholde.

Som vi ser er boet i sørgelig grad insolvent. Den samlede verdi utgjør ikke mer enn ca. 1/4 av gjelden. Det igjen betød at de prioriterte fordringer måtte skilles ut, og resten av boet fordeles på de uprioriterte fordringshaverne. I dette tilfelle gav det en dekning på i underkant av 19% for den uprioriterte gjeld.

Da Gielden erstiger Formuen bliwer først at udsøge de Fordringer som hawe Fortrins

	Riks-Mark	Skil-	
	daler	ling	
Rett, nemlig:			
Dette Skiftes omkostninger	6	2	
2. Lensmanden og mænd	1	4	8
3. Kongelige Skatter	1	1	
4. Myndtlingen Anna Daniels			
Datter for indestaaende arw .	4	4	12
5. Niels Nielsen Ørnæs for			
Liig-Kisten	2	3	
6. Jacob Olsen, Reppa for Liig-			
Skiorte	1	3	
7. Hr. Prowst Leganger for sidste			
aars Land Skyld	1	3	
8. Hr. Johan Brodtkorb for sidste			
aars leding		1	8
Summa Prioriteret Gield	19	4	12
Naar fra Boets samtlige gield og			
afgang som er	175	1	3
Drages de prioriterede Gield . .	19	4	12
Bliwer uprioriterede	155	2	7
Summen at betale bliwer ikkuns			
Naar fra Boets Formue	49		14
drages den prioriterede Gield . .	19	1	12
Til uprioriterede	29	2	2
Kommer altsaa pr. R.d. 18			
1986/14919 s. som saaledes Reparteres.			
9. Niels Nielsen Ørnæs for videre			
Fordring 2rd. 1m. 8s. nyder .		2	7
10. Ole Hansen Reppen for			
3rd. 2m. nyder		3	12
11. Jacob Olsen, Qvalvigen for			
12rd. nyder	2	1	10
12. Hr. Provst Leganger for videre			
Landskyld 4rd. 5m. nyder .		5	1
13. Hr. Brodtkorb for videre			
Leding 2rd. nyder		2	4
14. Hr. Michael Hviid for			
113rd. 5m. 15s.	2	3	9
15. Peder Nielsen Esvigen for 17rd.	3	1	6
Hwilke Repartition wiser det			
Til de uprioriterede overladte . .	29	2	2

Da sto det bare igjen å fordele de ting som fantes i boet. Det var helt naturlig å regne i daler, men i praksis måtte den enkelte rettighets-
haver ta til takke med de konkrete ting som fan-
tes.

	Riks-Mark	Skil-	
	daler	ling	
Hworefter enhwer wedkommende			
blew giwet Udlæg som følger:			
No.1			
Til Samtlige Skifte Omkostninger			
Udlagt:			
1 Koe kaldet «Sommerløv» . . .	6	3	
afgaar 1 m.			
No.2			
Lensmanden 5m. 8s. og mænd 5m.			
tilsammen 1rd. 4m. 8s.			
Udlagt:			
1 woxen Gied	1	1	
1 Sillegarn No.1		3	
Af Skifte Omkostningernes udlæg			8
	1	4	8
No.3			
De Kongelige Skatter 1rd. 1m. er			
Udlagt:			
1 woxen Gied	1	1	
Myndtlingen Anna Daniels Datter			
for indestaaende arw			
4rd. 4m. 12s. er			
Udlagt:			
1 Koe kaldet «Springeroes» . . .	4	3	
1 Jern St.			12
1 Søde Skind Boxe		1	
er	4	4	12
No.5			
Niels Nielsen Ørnæs for liig-Kisten			
2rd. 3m.			
Udlagt:			
1 Sillegarn No. 1	1		
1 Torskegarn No. 1		3	
1 Sexrings Baad	1	3	
1 Jern St.	1		
	2	3	
No.6			
Jacob Olsen Reppen for Liig			
Skiorte 1rd. 3s.			
Udlagt:			
1 Sillegarn No. 2	1		
1 Torskegarn No. 1		3	
	1	3	
No.7			
Hr. Prowst Leganger for sidste			
aars Landskyld 1rd. 3m.			

Udlagt:		
1 Gield Wæder	1	2
1 Sømmands Bog		1
	1	3

No.8

Hr. Johan Brodtkorb for sidste
aars Leding 1m. 8s.

Udlagt:		
9 Kahle Toug	1	8

No.9

Niels Nielsen Ørnæs for videre
Fordring 2rd. 1m. 8s. nyder 2m. 7s.

Udlagt:		
Udi 1 Koe kaldet «Rødsia» for 6rd.	2	7

No.10

Ole Hansen Reppen for 3rd. 2m.
nyder 3m. 13s.

Udlagt:		
Udi 1 Koe kl: «Rødsia»	3	13

No.11

Jacob Olsen Qwalvigen for 12rd.
nyder 2 rd. 1m. 10s.

Udlagt:		
Udi 1 Koe kl: «Rødsia»	2	1 10

No.12

Hr. Prowst Leganger for videre
Landskyld 4rd. 5m. Nyder
5m.1s. er

Udlagt:		
Udi 1 Koe kl: «Rødsia» for 6rd. .	5	1

No.13

Hr. Johan Brodtkorb for videre
Leding 2rd. nyder 2m. 4s.

Udlagt:		
Udi 1 Koe kaldet «Rødsia» . . .	2	4

No.14

Hr. Michael Hvid for 113rd.
5m. 15s. nyder 21rd. 3m. 9s.

Udlagt:		
1 Kakkell Own i Stuen	8	
1 Mindre Gryde	4	
Brochmands Postil	2	
8 melke Bonker	4	
1 Kiste med Laas	1	8
1 Sængestæd i Kammeret	4	
3 Buttellier	1	2
1 oxe paa 1 Foer	2	

2 Hane Gieder	1	
2 woxne Sauwer	2	
1 Sillegarn No.1	1	
1 Sillegarn No.3	4	
1 Torskegarn No.2	2	8
2 Do. uden Kawel	3	
1 Barke Kar	1	8
Udi 1 Koe kaldet «Rødsia» for 6rd.	1	1 7
af Skifte Omkostningernes udlæg er	21	3 9

No.15

Til Peder Nielsen Esviigen for
14rd. nyder 3rd. 1m. 6s.

Udlagt:		
1 Gryde paa 1 anker	2	
1 woxen Sauw	1	
udi 1 Koe Kl: «Rødsia» for 6rd. .		1 5
	3	1 6

Hwilke Udlægs Poster wiser Boets
Formue den Summa 49 14
Formynder for denne umyndige
Anna Danielsdatters indestaaende
-tagen arw, andsættes Niels
Nielsen, Ørnæs. Saaledes er dette
Skifte aflæst paa Tiøtøen
den 6 November 1804.
Saaledes etc.

Kone og barn sto nok helt uten arv etter for-
sørgeren. Hva som hendte med dem kan vi lett
tenke oss til ut fra tidens praksis. For kona var
det enten å gifte seg igjen, eller leve som legde-
kjerring. Siden Synneve på det tidspunkt var 49
år er det kanskje det siste som er mest sannsyn-
lig. De 3-4 eldste barna var gamle nok til å være
i tjeneste rundt om på gårder i området, for
dem hadde nok det inntrufne minst å si. Av de
tre yngste barna var den yngste så ung at hun
kanskje måtte følge mora. De øvrige ble helt
sikkert satt bort som fosterbarn hos slekt eller
andre. Vi har mange beretninger om hvordan
livet artet seg for fosterbarn på den tida. Kan-
skje var det de som arvet den tyngste børa og
gikk den vanskeligste tida i møte etter farens
død.